

KULTÚRA

ROČNÍK XXV. – č. 21

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

19. OKTÓBRA 2022

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,90 €

Tak je tu, chvíľa rozlúčky. Nič netrvá večne, ani časopisy. Skúsme preto malú rekapituláciu.

Keď som po prvý raz navštívil Ladislava Hanusa, namiesto pozdravu pri podávaní rúk vo dverách povedal: "Odteraz nemám strach o slovenskú kultúru." Mal na mysli kultúru s malým písmenom, ale spomenul som si aj na tú s veľkým písmenom, ktorú počas vojnového obdobia až do roku 1944 redigoval. Stalo sa tak na jednom z pravidelných stretnutí s otcom kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom na Nitríanskom hrade. Pán kardinál sa postťažoval, že ho Katolícke noviny cenzurujú. Spontánne zo mňa vyhĺklo:

"Založím časopis, kde vás nikto cenzurovať nebude!"

Takto vznikala akási ponáška na Svätovojeťskú Kultúru, z ktorej bol Ladislav Hanus uvoľnený, pretože sa vrchnosti

zdalo, že časopis je oproti ľudovej zbožnosti na Slovensku priveľmi intelektuálny.

Prvé číslo Kultúry sme slávnostne uviedli 9. júna 1998, deň po mojich 42. narodeninách. Vtedy by mi nijako nenapadlo, koľko strádania to prinesie. Prakticky dvadsaťpäť rokov úzkosti, či bude čím zaplatiť faktúry za aktuálne číslo.

Vždy sa však v ostatnej chvíli našli dobrodinci, ktorí nedovolili časopis pochovať. Medzi nimi bol aj otec kardinál. Keď mi už naozaj zvieralo hrdlo, v poštovej schránke som si našiel šek ako záchranný pás.

Na začiatku vydávania Kultúry mi jeden básnik povedal, že vydržím tri mesiace, a na moje udivenie nezabudol

dodať, len aby Kultúra nebola fašistická.

Dovalil som svoj sizyfovský balvan namiesto troch mesiacov do dvadsiateho piateho ročníka.

Priznám sa, keď otec kardinál Korec zomrel, takmer fyzicky som si uvedomil, že sa skončila celá epocha. Postupne mi odišli na večnosť tie najušľachtilejšie osobnosti, s ktorými som nemusel hľadať, ako súznieť. Bola to prasto samozrejmosť. S mnohými som sa stretával pravidelne osobne, s mnohými som si písal, telefonom a navštevoval sa sporadicky. Hoci sa ich zoznam stále skracoval, bol veľmi dlhý. Tvorili ho ľudia, ktorí boli pre mňa učiteľmi i bratmi v tichom zápase o Kultúru, ale

i kultúru a kultúrnosť. Pripomením hádam iba spisovateľa a výtvarníka Stana Dusíka, ktorý pre Kultúru vytvoril hlavičku.

A fašizmus? Neviem, čo je to za zviera. Liberáli a ľavica sa na Slovensku oháňajú fašizmom ako kyjakom, pokúšajúc sa vyhradiť slobodu názoru iba pre seba. Na Slovensku totiž nikdy nijaký fašizmus, tobôž nacizmus nebol, aspoň nie v interpretačných konotáciách mocsenskej ideológie, nastolenej v dôsledku výsledkov Druhej svetovej vojny. Sám Ladislav Hanus písal, že nacizmus a katolicizmus sú nezlučiteľné.

Mojou úlohou bolo vytvoriť priestor bez cenzúry nielen pre kardinála Korca, ale pre

každého, kto to so Slováckmi a Slovenskom myslí dobre, no pre preideologizovanie našej mediálnej scény by nedostal publikačný priestor.

Nerátal som, koľko čísel Kultúry za tých dvadsaťpäť rokov vyšlo. Bude to viac ako pol tisícky. Autori prichádzali i odchádzali, našli sa aj takí, ktorí si nárokovali na exkluzívne miesto pre svoje postoje. Obzvlášť ťažké to bolo za ostatné dva roky, keď sa vlastenectvo premenilo na hlásnu trúbu putinofilstva. Hoci som sa nestal cenzorom, musel som buď mlčať, alebo naostatok písať svoje Šoky. Dočkal som sa za to nenávisti, ústrkov, hanobenia i klebiet, údajne si ma kúpil Eset. Kiež by! Nemusel by som toľko rokov prosiť čitateľov o milodar.

Na poličke mám dve desaťročia najkrajší dar. Obálku plnú desaťhaliernikov od čitateľky, ktorá obetovala svoj vdovský groš.

TEODOR KRÍŽKA

Milí čitatelia!

izmu-leninizmu, niekoľkomesačné kurzy mladých perspektívnych kádrov mimovládnych organizácií na britských a amerických univerzitách, armádne politické školenia mužstva – všetko školy politického a ekonomického vierovyznania - aplikovaného marxizmu, liberalizmu, progresivizmu... Vyznávanie ideológie na znalostnej úrovni poučkových fráz - ako zdroj kariérneho postupu a spôsob vyjadrenia príslušnosti k "vedeniu" sú vždy tragédiou spoločnosti... Je to metodológia tvorby diktátu myslenia, straty súkromia, anonymity a existenčnej nevyhnutnosti proklamovať uniformitu postojov. Inak sa stáva človek nepriateľom humanity, spravodlivosti a demokracie – jednoducho extrémistom... V akom stave je právne vedomie spoločnosti hovorí skutočnosť, že je akceptovaný pojem "súdny znalec na extrémizmus". Jeho rešpektovanie je mollierovskou fraškou. Tieto skutočnosti nachádzajú odraz aj v zložení vlády, prezidentského úradu, či parlamentu.

Človek je podstatne komplexnejší fenoménajeho zaradenie do primitívne polarizovanej schémy majetný - nemajetný - nestačí. A to aj vtedy, keď sme si vedomí totality moci vlastníctva a manipulatívnej účinnosti takejto polarizácie. Predpokladaný vznik monopolného kapitalizmu korporácií marxistickoleninskou teóriou sa skutočne udi a l. S v o j e p r e ž i v a n i e v š a k môže zabezpečiť len korporátnou diktatúrou. Odmietame obidva svety – svet absolútneho individualizmu ale aj kolektivismu. Vždy budeme túžiť po vlastnom svete. Tento súboj svetovaj dnes zafinancuje zápas o civilizáciu projekt s platnosťou spravidiela na tri-štyri desaročia... Mocenská štruktúra EÚ pod vedením jej komisie je jedinečným príkladom tvorby neslobodného trhu a usilovne pracuje na vlastnom vnútornom rozklade... Lavicový ani pravicový globalizmus nemá perspektívu a vždy je len ideologickou mantrou, ktorá obsahuje geopolitické zóny vplyvu...

Zásadný konflikt doby medzi korporátnou diktatúrou a opätovným socialistickým demotivačným vnaďidlom marxizmu musí nájsť riešenie. Bude to zoštatnenie strategického potenciálu štátu ako metóda odmocnenia korporácií a potlačenia fašizácie spoločnosti. Strategický kapitál je prostriedkom na prežitie spoločenstva, identity, kultúry a tradície. Tento selektovaný návrat k odprivatizovaniu štátu nebude oživenímzavrhnutého komunistického modelu, ale výrazom záchrany obyvateľstva pred totalitným záujmovým individualizmom. Definícia strategického kapitálu bude trvale predmetom sporov, pretože útok privátnych záujmovje večný. V súčasnej podobe je vyjadrením záujmov korporátnej diktatúry aj stalinský princíp – niet človeka, niet problémov... Myslia sa tým predovšetkým tí nepoužitelní... Už podstata tohoto konfliktu nemôže byť mierová, lebo predstavuje zápas o holé prežitie.

Podľa Komunistického manifestu buržoázia nie je schopná naďalej zostať panujúcou triedou spoločnosti a vnucovať celej spoločnosti podmienky existencie svojej triedy. Nie je schopná vládnuť, pretože nedokáže zabezpečiť svojmu otrokovi ani jeho

otrockú existenciu. Je nútená žiť ho zo svojich ziskov, miesto toho aby on živil ju... Aj robotník poskytujúci nielen námedznú fyzickú, ale aj intelektuálnu prácu je tolerovaný, len ak jeho práca rozmnožuje kapitál.

Proletariát mal podľa Marxa vyrvať buržoázii všetok kapitál a sústrediť výrobné nástroje v rukách štátu. Ako to však dopadlo, je staršej generácii známe. Štát sa nestal ekonomickým motorom rozvoja, lebo ideológiou a diktatúrou demotivoval rozvoj výrobných síl a nebol schopný zhodnotiť tvorivý potenciál kreatívnych jednotlivcov s ambíciou nezávislosti a samostatnosti. Korporátna diktatúra robí v podstate to isté, len mechanizmus je iný. Túžba po nezávislosti je úhlavným nepriateľom komunistického aj korporátneho diktátu. Bezbrehý liberalizmus vytvoril podmienky pre obchodovanie so strategickou, existenčnou základňou štátu, od ktorej sú všetci závislí. Národné bohatstvo štátu – voda, pôda, lesy, elektrárne, sieťové odvetvia, suroviny - sa v rukách malých vlastníckych zoskupenív podmienkach medzinárodného obchodovania stali prostriedkom existenčného vydierania. Ústavná ochrana strategických cenností štátu nevyhnutne vyžaduje obnovenie pojmu národné bohatstvo. Pojem, ktorý je v príkrom rozpore s predstavou bruselských komisárov. Liberálnym zobchodovaním všetkého sa štát deindustrializuje a ožobračí obyvateľstvo, lebo na základe totality moci vlastníctva už nemá o čom rozhodovať. Paradoxne sa tak deindustrializácia stáva predmetom obrovského zbohatnutia... a schudobnenia, nepotrebných sa už treba len zbaviť... najlepšie vojnou, alebo sanitárnou diktatúrou.

A tak ako socialistická demokracia, tak aj demokracia liberálna sa stali obeťou vlády blbcov - pre totalitný a dogmatický charakter moci.

Populárny program "Noc v archíve", dokumentujúci život reálneho socializmu, bude po páde systému obohatený o nové "perly ducha". Prínos súčasnej politickej reprezentácie bude skutočne elitný. Tolerancia hlúposti a primitivismu sa stane komédiou budúcnosti. Bude to tragikomédia o hraniciach ľudskej pokrivenosti a hodnotových kritériách určujúcich výsledky volieb.

Tak ako spoločnosť - podľa Marxa - nemôže žiť pod vládou buržoázie, takisto je jej život nemožný pod vládou oligarchov korporátnej globálnej moci. Globalizácia kvalitatívne premenila buržoáziu do takej miery, že dnes tvorí už novú samostatnú mocenskú silu. Je to zápas existenčný, porovnateľný s pádom feudalizmu. Povaliť režim znamená poprieť ideologické tvrdenia a predstavu, že vývoj nemá alternatívy. Šialené nápady prezentované a totalitne vynucované je možné poraziť rešpektovaním základných zákonov a princípov sociálnej koexistencie a vierou, že je to možné... Svojevôľa moci nedokáže popierať také zákony - ako zákon priťažlivosti, zákon zachovania hmoty, rovnovážnosti síl. V sociálnom chápaní je to zákon úsilia o dôstojné zachovanie vlastnej existencie... lebo vždy existujú hranice, ktorých prekročenie znamená zrútenie žalára strachu...

PETER POGÁDY

Benedetto Croce vo víre dejín (1866 – 1952)

Známy a stále aktuálny autor Benedetto Croce žil v búrlivom období svetových vojen. Aj v osobnom živote zažil veľmi konkrétne zemetrasenie, pri ktorom stratil oboch rodičov a sestru a aj on sám sa ťažko zranil.

Vydával časopis La Critica, bol dvakrát ministrom školstva a napísal manifest proti fašizmu. Už skôr sa v knihe Historický materializmus a marxistická ekonómia vyrovnal aj s marxizmom. V rokoch 1902–1917 vydal dielo Filozofia ducha, v ktorom bol ovplyvnený novohegelianizmom.

Vo svojej estetike značne preceňoval umenie, keď tvrdil, že „hoci umenie nespadá pod morálku, umelec, keďže je aj človekom, spadá pod jej vládu všeobecne a nemôže sa vymaniť spod povinností človeka, ale samo umenie, ktoré nie je a nikdy nebude morálkou, musí sa brať ako poslanie a vykonávať sa ako kňazstvo“.

Veľmi si vážil historiografiu a za vrchol filozofie považoval filozofiu dejín. Tvrdil, že história a filozofia sa podmieňujú a vznikajú spolu v rovnakom čase. Obávam sa však, že reflexia dejín vzniká často oneskorene a nikdy nie je dokonalá, pretože ľudia opakujú stále tie isté chyby, napriek často tragickým poučeniam

z dejín. Je paradoxné, že Croce kritizuje marxizmus, ale obdivuje Hegelov idealizmus, ktorý mnohí charakterizujú ako marxizmus naruby.

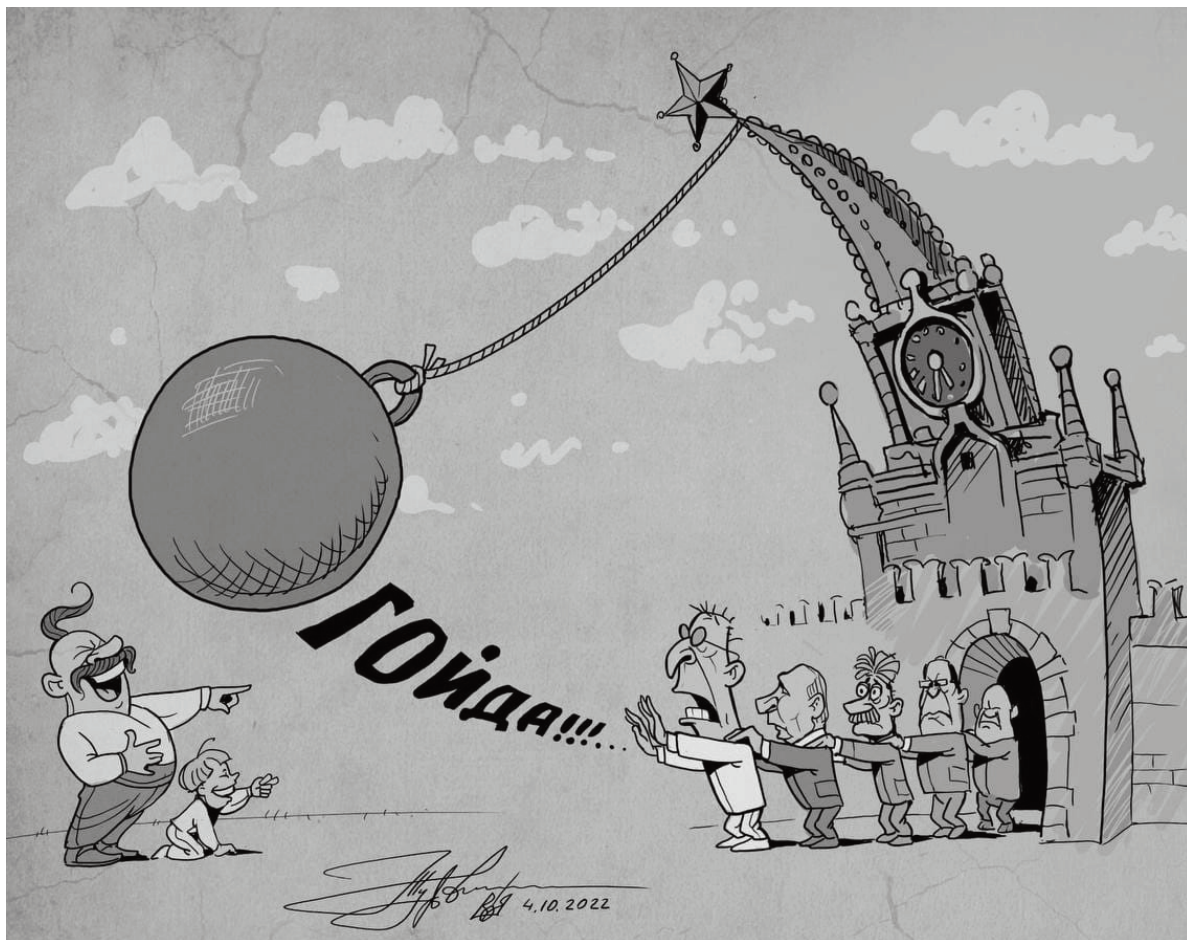
Dost' si to u mňa aj u iných kresťanov takpovediac vyžehlil známou esejou z roku 1942 Prečo o sebe nemôžeme nepovedať, že sme „kresťania“. Znovu sa totiž presadzuje akési novopohanstvo, či už ako apoteóza starých Slovanov, alebo ako adorácia Matky Zeme a životného prostredia, na čom má svoj podiel, žiaľ, aj oficiálna novodobá teológia.

Pozoruhodné a hodné ocenenia je to, že Croce, aj keď bol liberáloma pokrokárom, tak zoči-voči fašizmu a hrôzám svetovej vojny ocenil prelomový prínos Ježiša Krista do dejín sveta a pretrvávajúci étos kresťanstva v novodobej Európe. Uznanie účinkovania Ducha, ktorý zostal s nami podľa Ježišovej prísľubu, a jeho konkrétne pôsobenie aj v novodobých dejinách. Je zaujímavé, že zlo, trápenie a bolesť sú často väčším motívom na oživenie túžby po dobre a spravodlivosti akohlivenie si v pohodlí a istote.

Croce dokonca tvrdí, že Boh už nie je tajomstvom, ale logickou a jasnou pravdou. Tým akoby poprel

dôležitosť viery, ktorá je však podľa mňa potrebná a nevyhnutná. Chápanie Božích ciest, ktoré sú čiastočne predvídateľné, je totiž podmienené uznaním toho, že mnohé pre nás zostáva tajomstvom, i keď existencia procesov a línií v dejinách aj prítomnosti je pre nás nad slnko jasnejšia. Vnútro človeka je veľkou hĺbočinou a vonkajšie silné zážitky ho často prebudia aj u človeka s pôvodným sklonom k skepticizmu, akým zo začiatku bol aj Benedetto Croce.

Hovorí aj o dôležitosti pravdy a o tom, ako kresťanstvo predbehlo Orient. Vyjadruje sa tiež k nebezpečenstvu gnosticizmu a manicheizmu. Spomína aj G. W. Leibnitza, ktorý aj mňa zaujal svojou myšlienkou, že svet okolo nás sa nám sice nezdá dobrý, ale je najlepší z možných svetov a zlo v ňom s vedomím Božím hrá svoju úlohu. Učí tiež človeka trpezlivosti, pretože dobro sa zvyčajne nepresadí bez námahy a odriekania. Pokroky si vyžadujú zátkroky, nie vždy milé a príjemné... Sme radi, že Croce aj napriek svojmu pohnutému osobnému osudu a prežitiu oboch svetových vojen nakoniec našiel cestu k oceneniu kresťanstva. A dokonca zdôraznil aj jeho stále živú konkrétnosť. VLADO GREGOR

NÁVRAT

A Keď som odchádzal, bolo mi dvadsať. Iba dvadsať. To je iba dvakrát po desať rokov. A desať rokov, to je nič. To je iba také krehulinké detstvo. Len práve, že sukňa zakrýva zadoček a prvé dlhé chlapčenské nohavice.

A preda! Ešte raz desať a už nie sme mladí. A ešte desať, a už je to akurát. No a potom to ide dolu. Veľmi rýchlo. Ako keď človek presadne z dreveného konika na oceľového.

Nuž, keď som odchádzal, bolo mi dvadsať.

Bolel ma odchod ako rakovina. A rakovina je strašná choroba.

Kdeže je tá naša stará hruška, plná kvetov a včiel. Ten bzukot, ako by z nej vyrástal, ako by to boli spievajúce kvety. Stará hruška a starý plot. Rozheganý, kukuričným kôrovím a prútím pretkávaný. Nádherný obrus okolo záhrady. Starý plot.

Keď dedo bol príliš unavený, zavše si sadol do tieňa starej hrušky a k starému plotu. Z kamenného hrca sa napil kyslého mlieka, modlil sa a šepotal, kým nezaspal. Ale potom spal ako zrno v najlepšej zemi, na ktoré hľadá slnko a Boh. Na ktoré líha noc a dážď.

Potom vstal a pracoval. Na triedenie duchov a skutočností mal iba dve slová: áno a nie. Žiadne „ale“, žiadne „ak“, žiadne „keby“.

Keď som odchádzal, ešte žil. Stál pri tom starom plote. Pristúpil som k nemu a povedal.

- Zbohom, dedo.

A v tom okamihu mi vyschlo hrdlo a zadrhol sa hlas.

- Zbohom, synu, - povedal on. To bolo šetko.

V jeho očiach som videl úzkosť a žiaľ, aká mávajú sťahovaní vtáci, ktoré odlietajú a vedľa, že sa už viac nevrátia.

A v jeho očiach bolo pre mňa napísané: Ak nebudeš žiť podľa zákona ako táto hruška, ako pes, ktorý mi pri nohách leží a ako slnko, čo spáva za našim komínom, zomrieš. A zlá

smrť to je strašná vec. Lebo keď človek zomiera, všetko sa znovu oživí a vzkriesi. Jeho detstvo, mladosť i staroba, všetky plus a mínus, alebo: dobro i zlo. Tak! Všetko sa nalepí na človeka a je to na ňom a je to on! A amen. Nevyzlečieš to. Je to tvoje, a basta. Ber si to!

Tak, keď nebudeš ako ja, zomrieš!

V tejto hlbokkej nežnosti a žiali, mal v očiach i túto tvrdú radu, ktorú nepovedal.

Odišiel som. Prelomil som ohradu, za ktorou som ako chlapec tušil koniec sveta. A čím viac som vnikal do tohto sveta, tým ďalej som posúval obraz môjho deda, obraz starej hrušky a plota.

Osvietení ľudia ma naučili novú násobilku. Vybrali ma ako vtáka z hniezda a postavili na ľad, na ktorom bolo všetko, naozaj všetko. Iba jedna jediná malilinká vecička nebola – teplo. Nevedel som ani žiť ani spať. I keď som mal lepšiu posteľ, lepšiu a bohatší stôl a čisté šaty. Strúhali a vystrúhali – sošku, postavu, ktorá má všetko: oči, uši, ústa, nos, ruky i nohy. Chodí a rozpráva. Ozaj, zázračná socha. Ibaže pri tom strúhaní urobili malú chybičku, celkom malinkú: trochu dreva z nej odštiepili.

Len malilinký kúsok, triesočku.

Ale práve v tomto kúsokku som sa na seba podobal. A ten mi chýba. Každý sochár i maliar to dobre vie.

Namaľuje, je to pekné a nie je to ono. Nie je to ten, ktorého maľoval. A jeho práca je daromná.

Ale rástol som a širil som sa ako rieka po búrkach. Do šírky i do hĺbky. Ako mútna rieka.

Príliš som sa zaľúbil do seba.

Tratil som pamäť.

Zabudol na starú hrušku a plot.

Joj, a zabudol som na svojho deda.

A tak: je mi štyridsať. Iba raz toľko ako predtým, keď som odchádzal. Ani nie veľa, a preda! Cítim ukrutnú ťarchu rokov. Mám všetko, nič mi nechýba. Iba ten kúsok dreva, ktorý sa pri formovaní odštiepil. Kúsok tepla.

Ktosi mi kliniec vrazil do srdca, Ale nezomrel som. Vrátil som sa ešte domov. Hrušky už nebolo, psia búda bola prázdna, plot nový a dom tiež.

Len deda môjho nebolo.

Bože môj, deda nebolo.

Ach, dedo, dedo...

Nepostavím už nového deda.

(A o dvadsať i ja budem dedom!)

Bolel ma príchod ako rakovina.

A rakovina je strašná choroba.

HLA, TAK TO PREŠLO,
ako keď na prstoch si čítaš:

jeden,

dva

a tri...

Tak, ako býva v škole,
keď z ticha príde jar.

Otvoria okná

a detský život čulý,

sa do záhrad túli

a číta ako včely v úli:

jeden

dva

a tri...

Tak je to.

Ešte sú okná otvorené.

I včul' sú deti.

Letá

A prešli chladné zimy.

Len okná zostávajú otvorené.

V škole vrie ako v úli.

Kde sme už od jednotky

a nuly.

Čítajú:

jeden,

dva,

tri,

desať,
päťdesiat
a sedemdesiat,
ach, koľkože na to treba

sily,

aby sa deti

od jeden

do sedemdesiat

naučili.

A koľko sily,

aby ruky,

nohy,

oči

a srdce

sa naučili

ŽIŤ

v tíšave,

v radosti

a v žiali,

nestratiť nič z toho,

čo nám časy vzaly

a iba čítať dni

a noci

a rozbresk slnka ako ráno vstane

a po každom počítaní

jari

leta

zimy,

vrvieť:

Pane.

Pane.

Všetko tak prešlo nečakane.

Vtedy rozkvitli lesy stráne,

včul' sú už prichystané sane,

ktoré vás ponosú po kvietí

a tráve

po tichých krížoch

k sláve, k sláve..

Však deti už sa zas mocujú,

čítajú blízko stovky.

Od 90

Odčítajú

20

a píš pomaly

a iste

70

zlatým atramentom

a bielym perom

a potom je len

BOH

a prelom

a volanie detí:

Prázdniny!

Prázdniny!

Svätí sa neboja od zimy

a čítajú Bohu

a Boh číta im.

/Len svätým, svätým závidím/.

Okná sú otvorené.

Deti sú v uliciach

ako v úli

a bosky šliapu

teplé stráne.

Na jeseň iné deti čítať budú:

jeden,

dva,

tri,

štyri.

A okná zavrú a pritiahnú sane.

90

i 70

Tebe som čítala

PANE.

Mons. Jozef Tóth, básnik, do smrti čestný dekan Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity. V tajnom seminári počas totality vychoval desiatky kňazov. Veľký svedok Kristov. Priateľ od študentských čias.

Pavol Ušák Oliva má pamätnú tabuľu v Kvetnici

Motto:

„Aby nás oblaky večne tiahli do výšky...“

PAVOL UŠÁK OLIVA
KŇAZ A BÁSNIK KATOLÍCKEJ MODERNY

• 14.11.1914 V KÁTLOVCIACH PRI TRNAVE
† 1.3.1941 V KVETNICI VO VEKU 26 ROKOV

MADONE

„OBLAKY PROSIEB TIAHNU TVOJOU TVÁROU,
ORODUJ ZA NÁS, ZORA PREKRÁSNA!“

„DO TVOJICH DLANÍ KLESÁ PROSBA PERÍ,
RUŽÍ PUK,
I ZA SLOVENSKO SPÍNA SA DNES K TEBE
TISÍC RÚK.“

Na začiatku vznikla myšlienka inštalovať pamätnú tabuľu kňazovi a básnikovi katolíckej moderny Pavlovi Ušákovi Olivovi na jedinečnom mieste, kde sa liečil a nakoniec aj tuberkulóze podľahol vo veku 26 rokov.

Pôvodcom tejto myšlienky a všestranným podporovateľom bol rodák z Kvetnice František Horváth. Spolu s popradskou Maticou sme sa s dôverou obrátili na pána farára Jozefa Benka, ktorý návrh odobril a získal preň podporu malého farského spoločenstva v Kvetnici. Pridali sa aj ďalšie subjekty a štedrý darcovia. Na tabuľu prispela aj Matica slovenská.

Pamätná tabuľa kňaza a básnika má hodnotu duchovnú a kultúrnu v čase, keď sa na tieto hodnoty

zabúda, žijeme povrchno, zo dňa na deň, zbavení pamäti. Po neúspešných začiatkoch získania potrebných povolení sa vďaka vytrvalému úsiliu zainteresovaných po roku zamýšľané uskutočnilo.

Slávnosť odhalenia sa uskutočnila 4. septembra 2022 v kaplnke sv. Heleny a jej súčasťou bola sv. omša, ktorú slúžil pán farár Jozef Benko a homíliu predniesol hosť z rodnej obce Paľa Olivu ThDr. Pavol Zemko.

Na slávnosti sa zúčastnili okrem domáceho cirkevného spoločenstva hostia z Kátloviec, starosta Pavol Johanes, viceprimátor mesta Poprad Štefan Pčola, poslanci mestského zastupiteľstva a novozvolený predseda Krajskej rady MS Prešovského kraja a riaditeľ Domu

MS v Spišskej Novej Vsi Rastislav Zacher, spolu s členmi MS v Poprade a Veľkej Lomnici.

Program uvádzala Elena Bačkorová s úvodným slovom o živote a diele básnika. Tabuľu na kaplnke sv. Heleny odhalili a požehnali spomínaní kňazi. Životným mottom básnika bola myšlienka „Aby nás oblaky večne tiahli k výšinám“.

Básnické vyznanie predniesla Veronika Žoldáková s prosbou k Madone: „Oroduj za nás, Zora prekrásna - i za Slovensko sa dnes dvíha tisíc rúk!“

Po položení vencov a tichom rozjímaní sa k účastníkom slávnosti prihovoriť starosta Kátloviec Pavol Johanes. Rodný dom básnika sa „žiaľ, nezachoval, ale na básnikovu pamiatku miestni zasadili dve olivy a halúzky z nich tvorili súčasť položených kytíc. Meno básnika nesie tamojšia základná škola a pred obecným úradom stojí jeho pomník. Malá obec pri Trnave má aj svoj miestny odbor Matice slovenskej.

Viceprimátor Popradu Štefan Pčola sa poďakoval všetkým podporovateľom a darcom na zhotovenie tabule.

Na záver Rastislav Zacher s predsedníčkou popradskej MS Ludmilou Hrehorčákovou poďakovali desiatkam darcov, ktorí morálne aj konkrétnou pomocou prispeli na básnikovu tabuľu. Každý dostal ďakovný list s vernou kópiou pamätnej tabule. Spoločné dielo bude tak trvalou pamäťou na kňaza živej viery a darov ducha, ktoré nevädnu / ako tie kvety na oltári Božom. Emotívnym záverom bola husľová skladba Ave Mária v prevedení pána Evansa.

Nasledovala pietna spomienka na cintoríne v Poprade-Veľkej pri hrobe Pavla Ušáka. „Na krídlach túžby vzlietol po ostrých končiaroch, kde nikdy nevkróčil. Pod nimi jeho hrob, tu leží, ako si žela.“

Zároveň pre stovky mladých rodín a návštevníkov Kvetnice je aj pripomenutím a výzvou k zodpovedným, aby liečebňa po rokoch opustenosti a chátrania opäť slúžila tisíciam chorých na pľúcne ochorenia, odkázaným na pomoc. Taký je aj význam tohto miesta, ktoré má hodnotu génus loci.

LUDMILA HREHORČÁKOVÁ

Zo skicára Andreja Mišanka

TROCHU POVZBUDENIA
NA ÚVOD

Dňa 20. septembra 2003 v Bratislave na trojdňovej konferencii pre kňazov, pastorov a angažovaných laikov s názvom „Obnov svoju vášeň ku Kristovi!“ prednášal svetoznámy turíčnický pastor Dávid Wilkerson. Vo svojej prednáške o prorokovi Danielovi povedal aj tieto prekvapujúce slová:

„Táto krajina – hovorím vám to teraz ako prorocstvo – je kľúčovým národom. Je to malá krajina. Ale v pohľade na to, čo Boh chce urobiť v Európe, je slovenský národ kľúčový.“

Aj pápež Ján Pavol II. povedal 9. novembra 1996 v Ríme:

„Slovensko má osobitnú úlohu pri budovaní Európy tretieho tisícročia. Dobré si to uvedomte! Je povolanie ponúknuť svoj veľmi významný príspevok k pravému pokroku európskeho kontinentu svojimi tradíciami a kultúrou, svojimi mučeníkmi a vyznávačmi, ako aj živými silami svojich nových generácií.“

Slovensko je povolané ponúknuť Európe predovšetkým dar svojej viery v Krista a svojej oddanosti k Panne Márii.“

V ZNAMENÍ DVOJKRÍŽA!

Jedna sestra z modlitbového spoločenstva, pre ktoré som mal 27. augusta 2008 sv. omšu, nám rozprávala:

„Počas svätej omše, keď sme sa modlili za dedičstvo otcov v našej krajine, som vnútorne uvidela veľký kotol, v ktorom ruka nebeského Otca miešala dejiny ľudstva. Keď v kotle vyšlo na povrch Slovensko, vyšiel zo štátnej zástavy dvojkriž a vzniesol sa nad Slovensko. Vtedy som dostala vnuknutie, vnútorné slová:

„Pozbierajte odvahu a nedajte zahnúť Slovensku v tom obrovskom kotle národov – v EÚ! Veď ho chráni znamenie dvojkriža, ktorý má úžasnú moc a silu. Chráňte, čo je moje, čo je vyvolené odnepamätí!“

V októbri 2021 Svätý Duch k poslednej výzve pridal slovo:

„Boh mátie plány národov (Gn 11,1-9) a ja som zasiahol s mocou, aby som do koreňov otriasol týmto ľudstvom. Musím vás zachrániť od vážneho nebezpečia, ktoré vychádza zo srdca ľudí, z pýchy a zlomyseľnosti mocných, aby si podrobili, usmrtili, olúpili a zničili Boží ľud.“

Výjdi zo seba, môj slovenský národ!

„Výjdi zo seba, môj slovenský národ, a prines, čo sa očakáva od teba: vieru – palicu sveta! (Podobnú, akú mal Mojžiš). Nie na potrestanie, ale na riadnu obrodu nových srdiec, túžiacich po mne. Mne je prichystaná sláva cez moje milované Slovensko. Amen.“

Slovensko – cez teba prechádza dravý prúd rieky nevery – ale ešte stále existujú silné brehy, aby sa voda neprevalila cez ne. Po samý okraj brehov dovolím, aby sa naplnilo koryto rieky. Viac nie. Amen.“

ODMIETNUŤ
BOŽIE VÝZVY
SA NEVYPLÁCA

Božie výzvy si vyžadujú spravidla včasnú odpoveď. Určite sa nevypláca ich ignorovať. Neuskutočniť ich včas má niekedy až katastrofálne bolestné následky.

17. júna 1689 dostala sv. Margita Mária Alakok od Pána Ježiša pre francúzskeho kráľa slnka Ludovíta XIV. posolstvo so štyrmi požiadavkami na rýchle presadenie úcty Najsvätejšieho Srdca Ježišovho, tak veľmi potrebnej pre Francúzsko, kráľovskú rodinu aj pre svet. Kráľ ich však ignoroval, a tak zapríčinil pretrvávajúce

ľahostajného, chladného kresťanstva a rozšírenie slobodomurárskych lóží a vznik veľmi krutej Veľkej francúzskej revolúcie.

O 100 rokov neskôr ich už chcel splniť jeho právnik, Ludovít XVI., keď už bol uväznený v parížskej Bastile. Pre Najsvätejšie Srdce Ježišovo to už bolo neskoro. Kráľ vo väzení už nemohol urobiť ani slávnostné zasvätenie Božskému Srdcu, ani dať jeho obraz do štátnych zástav. Presne do dňa po 100 rokoch, 17. júna 1789 ho Národné zhromaždenie vedené slobodomurármi zbavilo najvyššej moci. A o 4 roky ho popravili ako zločinca.

Na ľahostajnosť Ludovíta XIV. a jeho nástupcov však doplatil nielen jeho právnik, kráľovský rod a krvavé

Cirkvi a obráteniu Ruska a nemalo dôjsť k druhej svetovej vojne. No nestalo sa. A dôsledok? Asi 100 miliónov obetí svetovej vojny a rozšírenia a pretrvávania komunistických režimov. A okrem toho rozšírenie ateistického materializmu, bezbožníctva, konzumizmu a svojvoľnej liberálnej morálky takmer v celom svete.

Ale Portugalský národ na čele so svojimi biskupmi sa 13. mája 1931 a 1938 zasvätil Nepoškvrnenému Srdcu a vďaka tomu bol uchránený od druhej svetovej vojny aj od krvavej revolúcie.

PRÍKLAD POĽSKA

Pán Ježiš v r. 1938 cez blahoslavenú Rozáliu Celakovnú odovzdal veľmi nahliedavý odkaz pre poľských biskupov

Ježiša za svojho kráľa, zahynúť“ (V 2. fatimskom tajomstve P. Mária povedala, že „mnohé národy budú zničené“).

Žiaľ, intronizácia sa neuskutočnila, a tak Boh dopustil najmä pre Poľsko veľmi bolestnú 2. svetovú vojnu (1. 9. 1939 - 1945).

Konečne po 78 rokoch, 19. novembra 2016 v sanktuárii Božieho milosrdenstva v Krakove-Lagiewnikach poľskí biskupi v prítomnosti poľského prezidenta Andrzeja Dudu vykonali úradný akt uznania Ježiša Krista za Kráľa a Pána poľskej krajiny a ľudu. Slávnostné prehlásenie vykonal pred vystavenou Najsvätejšou Sviatosťou predseda Konferencie biskupov Poľska (KB-PL) arcibiskup Stanisław Gądecki: „Vyznávame pred nebom a zemou,

na slávnosť Krista Kráľa.

Zdá sa, že vďaka tomuto zasväteniu, napriek veľkému úsiliu protikresťanských a protinárodných neoliberalných síl, vývoj v Poľsku ide prevažne dobrým smerom, kresťanským, národným a podporujúcim rodiny. A to isté veľmi potrebujeme aj my.

LÁSKY SVÄTEJ OHNISKO -
SRDCE BOHA KRÁĽA

Lásky svätej ohnisko, Srdce Boha Kráľa, z oltára sa našich srdiec vznáša k tebe chvála! [:Božské Srdce, buď s nami, kraľuj, panuj nad nami, nech sa v našej rodine život viery rozvinie.:]

Božské Srdce, tvoji sme v zasvätení sľube, zasvätení budeme v tvojej žití úľube. [:Božské Srdce, buď s nami,

Ohnisko svätej lásky - Srdce Boha Kráľa

revolučné Francúzsko, ale aj celá Európa a ďalší vývoj, ktorý vyústil do napoleonských a ďalších vojen a revolúcií a napokon do Boľševickej revolúcie a 1. a 2. svetovej vojny. Odveký Nepriateľ Pána Ježiša Krista, Panny Márie a nás sa zmocnil nadvlády nad svetom.

Čosi podobné sa stalo aj s fatimským posolstvom, najmä so žiadosťou Panny Márie, aby pápež spolu so všetkými biskupmi zasvätili jej Nepoškvrnenému srdcu Rusko. Tak malo dôjsť k veľkému duchovnému prebudeniu

a predstaviteľov: „Ak sa Poľsko chce zachrániť, musí uznať Ježiša za svojho kráľa v plnom zmysle toho slova cez akt intronizácie, ktorý nie je len formou obetovania sa, zasvätenia, ale je to obnova srdca, ich poddanie sa sladkému panovaniu Lásky! Intronizácia má byť vykonaná celým národom. Zvlášť však cez štátne a cirkevné vrchnosti, ktoré ju majú v mene národa spoločne, slávnostným spôsobom uskutočniť. Následne za príkladom Poľska pôjdu iné národy, ktoré tiež takto uznajú Ježiša za svojho kráľa. Všetky národy, ktoré neuznajú

že Tvoje kraľovanie potrebujeme. Vyznávame, že Ty jediný máš nad nami sväté a nikdy nehasnúce právo. Preto s pokorou skláňame svoje hlavy pred Tebou, Kráľom Všemohú, uznávame Tvoje panovanie nad Poľskom a celým našim národom, žijúcim vo vlasti i vo svete.“

Bolo to slávnostné zavŕšenie Svätého roku milosrdenstva a jubilejného roku 1050. výročia christianizácie Poľska. Tento akt bol potom prednesený vo všetkých poľských katedrálach a farnostiach v nasledujúcu nedeľu,

kraľuj, panuj nad nami, nech sa v našej rodine život viery rozvinie.:]

Táto naša krásna hymnická pieseň zasvätenia je celkom v súlade s Božím slovom, nábožnou praxou veriacich podľa príkladu svätej Margity Alakok a s náukou Cirkvi o Najsvätejšom Srdci a o Kristovi Kráľovi. Ňou vyznávame, že Srdce Ježišovo je nielen Lásky svätej ohnisko, ale aj Srdce Boha Kráľa. A preto je potrebné nielen prijímať a opätovať lásku Ježišovho Srdca, ale zároveň aj počúvať a poslúchať jeho slovo, zákony a vedenie ako zvr-

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

Dňa 16. marca v osade Matejovec (pri Myjave) partizáni z oddielu Hurban zastrelili 2 nemeckých dôstojníkov, ktorých zajali v predchádzajúci deň na Hrašnom vrchu.

Dňa 18. marca v miestnej časti Rúbaň pri Valči (pri Martine) príslušníci 2. slovenskej Štefánikovej partizánskej brigády zastrelili miestneho obyvateľa A. Štiffela (Štiffela), asi pre podozrenie so spolupráce s nemeckými jednotkami. V tejto časti partizáni zastrelili viac osôb v rôznom čase.

Dňa 19. marca vo Valaskej Belej (pri Prievidzi) partizáni zastrelili poľnohospodárskeho robotníka J. Mištinu pred jeho domom, lebo ho podozrievali, že ich zrádza. Z toho istého dôvodu v neznámom čase zastrelili aj tamojšieho obyvateľa Poláka.

Toho dňa pri Liptovskej Osade príslušníci oddielu Pobeďa (Vítazstvo) z brigády Za slobodu Slovanov zastrelili pre údajné vyzvedačstvo J. Kajlika.

Dňa 21. marca v Polome (pri Žiline) partizáni olúpili a zastrelili K. Fischera.

25. marca partizáni, pravdepodobne z oddielu Štefánik 1. Stalínovej brigády, pri Modre zajali a zabili nemeckého vojaka.

Dňa 26. marca v Divine (pri Žiline) partizáni z oddielu Za rodinu (Za vlasť) po predchádzajúcom lúpení zabili krčmára J. Čuraja.

Dňa 27. marca v osade Nozdrovce, patriacej do Košec (pri Ilave), partizáni bez výzvy na zastavenie začali strieľať do civilného nákladného auta, vezúceho náklad do továrne a robotníkov. Pritom zastrelili vodiča F. Fischera z Popradu.

Toho dňa príslušníci partizánskeho oddielu Za ideál zastrelili v Myjave údajných udavačov S. Púlla a L. Malíka.

Dňa 28. alebo 29. marca v Hloží (pri Ladcoch) partizáni zajali a potom zastrelili 3 maďarských vojakov.

Dňa 29. marca z kopaníc Korchani u Hura, patriacich do Rakovej (pri Čadci), partizáni odvliekli a potom zavraždili roľníka Š. Zakopčanika, ktorý si pred nimi bránil majetok.

Pravdepodobne v ten deň pri Kamennej Porube veliteľ 2. slovenskej Štefánikovej partizánskej brigády Konstantin Popov dal obesiť hájnika P. Fraštiu z Rajca pre podozrenie zo spolupráce s Nemcami.

Koncom marca pri Skýcove partizánmi po bitke bol zavraždený učiteľ J. Pecho z blízkych Chyzeroviec, keď sa vracal domov. Príčinou vraždy bol kožený kabát, o ktorý ho olúpili.

Dňa 1. apríla pri Ladcoch partizáni zo skupiny Železniak zajali a potom zastrelili 2 nemeckých dôstojníkov. Na odvetu Nemci 16. apríla zastrelili 19 miestnych obyvateľov obce Ladce a vypálili 27 domov.

Pravdepodobne 2. apríla partizáni z 10. práporu zväzku Ján Žižka zajali 5 nemeckých vojakov, ktorí mali preskúmať ústupovú cestu pre nemecké vojsko. Na príkaz veliteľa Imricha Müllera a komisára Vladimíra Sedlářa ich potom sovietski príslušníci tohto práporu zastrelili nad cintorinom v Kšínnej (pri Bánovciach nad Bebravou). Podľa iného prameňa boli 4 obeť a boli zavraždené 4. apríla.

Pred prechodom frontu, ku ktorému došlo v Bzinciach pod Javorinou (pri Novom Meste nad Váhom) 8. apríla, v lese Javorina a v okolí partizáni zastrelili nemeckých vojakov, ktorí sa im dali zajať bez boja. Pravdepodobne to boli tí, ktorí boli zajatí v osade Vrzávka oddielom Alexandra (Jozefa) Staneka z 2. Stalínovej brigády, ktorý pozostával z obyvateľov tamojších obcí. Podľa

(pri Čadci) partizáni odvliekli a zavraždili miestneho manipulanta s drevom R. Prievozníka, ktorý verejne vyhlasoval, že po prechode frontu zverejní ich lúpenie.

Dňa 10. apríla vo Vrchteplej (pri Považskej Bystrici) 2. slovenská Štefánikova partizánska brigáda zajala bez boja jednotku POHG, ustupujúcu z Kremnice. Jej 4 veliteľov sa partizáni rozhodli zastrelieť. Zavraždení

dedinu pred ich lúpežným prepadom.

Dňa 27. apríla v noci vtrhla do domu robotníka V. Prekopa v Sedmerovciach (pri Ilave) skupina partizánov. Pod zámienkou, aby im ukázal cestu, ho donútili, aby išiel s nimi. Pri neďalekom Krivokláte ho olúpili o šaty a zavraždili.

V noci z 30. apríla na 1. mája pri Papradne (pri Považskej Bystrici) partizáni zajali a potom zavraždili 4 us-

vládou, alebo samotní partizáni, ktorí sa zavraždili medzi sebou atď.

Partizáni pravdepodobne zabili viac ľudí terorom ako v boji, čím určili povahu svojej činnosti. Po vojne nikto z odbojárov nebol za tieto zločiny potrestaný a doteraz tieto zločiny neodsúdili ani slovenskí politici.

Aj keď prevažná väčšina účastníkov povstania sa vražd nedo-

P E T E R B . P O D O L S K Ý

Zločiny povstalcov a partizánov

v rokoch 1944 – 1945 a princíp rovnakej ľudskej dôstojnosti

jedného prameňa ich bolo do 30, podľa iného, pravdepodobne presnejšieho, 42.

Tiež v tom čase pred prechodom frontu pri blízkej Lubine partizáni pre údajné udavačstvo mučili a zavraždili tamojšieho lesníka C. Kušnierika.

Dňa 2. apríla podľa jednej správy alebo 5. apríla podľa inej správy toho istého oddielu Samo partizáni z tohto oddielu zajali pri Blatnici (pri Martine) a potom zastrelili dvoch nemeckých vojakov.

Dňa 4. apríla z kopaníc v Moravskom Lieskovom (pri Novom Meste nad Váhom) partizáni olúpili rodinu roľníka Š. Dedíka. Potom ho s tromi synmi odvliekli a jeho a dvoch synov zavraždili. Jednému synovi sa podarilo ujsť.

Toho dňa partizáni z oddielu Vpřed pri Zliechove (pri Považskej Bystrici) zastrelili dvoch zajatých nemeckých vojakov.

Dňa 5. apríla 1945 pri Harvelke

boli len traja, pretože jeden z nich bol len postrelený a prežil.

Dňa 11. apríla v Súľove (pri Bytči) partizáni z tejto jednotky zajali a zastrelili nemeckého vojaka.

Dňa 13. apríla v Červenom Kamene (pri Ilave) príslušníci 2. Stalínovej brigády v hostinci zajali a potom zastrelili 2 – 4 nemeckých vojakov.

Dňa 17. alebo 18. apríla pri Štiavniku (pri Považskej Bystrici) partizáni z 2. slovenskej Štefánikovej brigády zajali jednotku maďarských vojakov. Jej 3 – 4 dôstojníkov potom zastrelili.

V tomto období pri Vrtišeri (pri Považskej Bystrici) skupina partizánov pod velením Micháleka zajala dvoch nemeckých vojakov, ktorých potom zastrelila, lebo vraj jeden z nich sa dopustil vojnového zločinu.

Dňa 25. apríla v Ochodnici (pri Kysuckom Novom Meste) partizáni z oddielu Sloboda olúpili a zabili starostu G. Baltiara, keď v noci strážil

tupujúcich nemeckých vojakov. Sú to posledné známe obeť odboja v prvej Slovenskej republike.

Podľa doterajšieho výskumu celkový počet obetí odbojárov bol okolo 2 000. Väčšina z nich boli občania Slovenska. Spomedzi nich to boli zväčša civilisti nemeckej národnosti. Často boli zavraždení z národnostnej nenávisťi, len preto, lebo boli Nemci. Na rozdiel od odbojárov predstavitelia prvej Slovenskej republiky nedali nikoho zavraždiť pre jeho národnosť. Preto tvrdenie, že povstanie bolo proti rasizmu, nemôže byť pravdivé.

Ďalšou najpočetnejšou skupinou obetí boli zajatci z nemeckého a maďarského vojska. Pritom často, a pri maďarskom vojsku snáď vo všetkých prípadoch, sa títo vojaci vzdali bez boja. Menej obetí bolo v iných skupinách, ako napríklad civilisti slovenskej národnosti, civilisti z Ukrajiny, ktorí utekali pred komunistickou

pustila, s povstaním, a tým aj s jeho hodnotením, sú tieto vraždy neoddeliteľne spojené.

K snímke: Roku 1991 som spolu s Ivanom Dzambom dal v sklade kulis Slovenského národného divadla vyrobiť kríž, ktorý som potom niesol od dnešného prezidentského paláca do Marianky cez Železnú studničku a ďalej po lesných chodníkoch Malých Karpát. Bol som plný nádeje na skoré obnovenie slovenskej štátnosti ako predpokladu pre slobodú voľbu Slovákov v prospech dobra a spravodlivosti. Kríž som niesol ako modlitbu za pokojný vývoj k zvrchovanej Slovenskej republike, za nášho prvého prezidenta Mons. Jozefa Tisu, mučeníka odporu voči bolševizmu a benešovskému šovinizmu. Vtedy mi ani nenapadlo, že sa dožijem chvíle, keď toľkí Slováci opäť odvrhnú jeho obeť a budú velebiť plk. KGB Putina.

TEODOR KRÍŽKA

